

Resultatet af seminaret blev en række meget læseværdige artikler, som samler og opsummerer den nyeste forskning på området der ellers kan være vanskelig tilgængelig, hvilket jo især gælder den finsksprogede litteratur.

Johan Söderberg, Ulla Heino, Jørgen Mikkelsen og Hilde Sandvik giver i deres indlæg et meget nyttigt overblik over udbygningen af retsvæsenet i perioden i hvert af de nordiske lande, og Øystein Rian, Claus Rafner, Kimmo Katajala og Jan Lindegren har leveret tilsvarende bidrag om skatter og øvrige byrder på bondestanden.

Dog er det det lidt ærgerligt, at intet af indlæggene med undtagelse af Jan Lindegrens anlægger et nordisk komparativt syn på problemerne, men udelukkende gengiver de nationale aspekter. Til gengæld synes den efterfølgende diskussion (hvorfra enkelte indlæg er gengivet i bogen) på en meget frugtbar måde at vise, hvor forskellig udviklingen var i de enkelte lande, og samtidig hvor mange lighedspunkter der var. Mon dog ikke tiden snart er moden til en nordisk syntese om disse væsentlige emner?

Karl-Erik Frandsen

GEORGE F. TYSON & ARNOLD R. HIGHFIELD (eds.): *The Danish West Indian Slave Trade. Virgin Islands Perspectives*. Antilles Press, St. Croix, 1994. 87 s.

ARNOLD R. HIGHFIELD & GEORGE F. TYSON: *Slavery in the Danish West Indies. A Bibliography*. Antilles Press, St. Croix, 1994. 96 s.

GEORGE F. TYSON & ARNOLD R. HIGHFIELD (eds.): *The Kamina Folk. Slavery and Slave Life in the Danish West Indies*. Antilles Press, St. Croix, 1994. 246 s.

Mellem 1672 og 1848 havde man slaver i Dansk Vestindien, og godt 100.000 afrikanere blev bragt over Atlanten for at arbejde der. Langt de fleste havnede på plantagerne på St. Croix. Karakteristisk for de danske øer var, at slavebefolkningen aldrig blev i stand til at reproducere sig selv, men måtte til stadighed suppleres med tilførsler af nye sorte.

Naturligt nok interesserer både læg og lærd sig for slaveriet, og det aktive historikermiljø omkring professor Arnold R. Highfield på St. Croix har netop publiceret hele tre bøger derom.

The Danish West Indian Slave Trade indeholder fem af de papers, som blev præsenteret på det jubilæumssymposium, man arrangerede i 1992 om den danske slavehandel og dens ophævelse. I bogen giver Colin Palmer (North Carolina) en meget generel introduktion til hele den transatlantiske slavehandel. Der er heldigvis langt mere at hente i Highfields egen glimrende oversigt over den danske slavehandel, både tværs over Atlanten og i Caribien; han bygger kompetent og velorienteret på hele den foreliggende litteratur.

De tre øvrige bidrag er mere detaljerede studier. Svend Holsøe (Delaware) fremlægger sine foreløbige resultater vedrørende slavernes afrikanske oprindelse og placering på plantagerne på St. Croix: en lille gruppe på otte slaver, som i 1780 kom fra Christiansborg i Guinea til plantagen John's Rest (nu kendt som Whim), hvor deres videre skæbne kan følges gennem inventarier og skattelister. Siden denne beskedne begyndelse har Holsøe arbejdet videre med emnet og har efterhånden kunnet følge langt flere slaver fra deres hjem i Afrika til en bestemt plantage i Dansk Vestindien. Hermed imødekommes et udtalt ønske fra øernes

indbyggere i dag, nemlig at komme til at vide mere om deres afrikanske baggrund.

Sandra E. Greene (Cornell) har undersøgt, hvem der deltog i det omfattende slaveoprør på St. Jan i 1733. Herudfra påviser hun, at både de indre etniske modsætninger og kønsbestemte relationer, som havde eksisteret blandt afrikanerne som frie mennesker i Afrika, blev overført næsten uændret til deres slavetilværelse i Vestindien. Dette falder godt i tråd med tankegangen hos Karen Fog Olwig (København) i artiklen om slavekulturen i Dansk Vestindien. Denne var først og fremmest karakteriseret ved både modstand mod og tilpasning til slaverisystemet. Styrke hertil opnåede slaverne ved at fastholde en række grundlæggende afrikanske kulturtræk såsom vigtigheden af familiebånd, etableringen af tætte sociale, økonomiske og kulturelle netværk og troen på overnaturlige kræfter.

Samtidig med at have udgivet symposierapporten har Highfield og Tyson forfattet *Slavery in the Danish West Indies. A Bibliography*. Den medtager 500 numre, som alle er annoterede, og som indbefatter nye og gamle, store og små værker uanset deres sprog. Det forekommer lidt mærkeligt, at en stor del af indførslerne i den tematisk ordnede bog udgøres af arkivalier og enkeltindførsler i reskript- og forordningssamlingerne, i Rigsdagstidende o.l.; desuden er i et særligt afsnit medtaget enkelte skønlitterære arbejder. Bibliografiens to mest omfattende afsnit er dog om slavehandelen og dens ophævelse samt om slavernes kår på plantagerne.

Der er tale om et behjertet forsøg på at lave et arbejdsredskab først og fremmest beregnet for øernes egne interesserede. For en dansk forsker kan der være diverse caribiske publikationer at hente, medens især udvalget af ældre dansk litteratur med fordel kunne være gjort mere selektivt, da kvaliteten deraf er yderst svingende, og da det kun er ganske få af dagens Virgin Islanders, der kan læse dansk.

De svigtende sprogkundskaber har sammen med lokalinteressen for fortiden foranlediget udgivelsen af *The Kamina Folk. Slavery and Slave Life in the Danish West Indies*, (kamina er creolsk for markslaver). Heri findes udpluk af en snes kildetekster på engelsk. Groft sagt er den ene halvdel forfattet af danskere i 1700-tallet, den anden af amerikanere og briter i første halvdel af 1800-tallet. Kun een af teksterne, nemlig Charles Bouders' rapport af 1798 til Slavehandelskommissionen, har ikke været publiceret før, medens godt halvdelen af teksterne hidtil kun har eksisteret i gamle forholdsvis svært tilgængelige tryk.

Med den nu foreliggende kildesamling får alle interesserede let adgang til en række vigtige kilder, som er oversat til engelsk, hvis de ikke allerede forelå på dette sprog. Fra den ældste formative periode er der bl.a. tale om Johan Lorentz Carstens (1730'erne) og Reimert Haagensen (1758), fra slaveriets kulminationstid bl.a. om Johan Christian Schmidt (1788) og Hans West (1793), og endelig om en række abolitionister fra det klingede ud. Det er naturligvis problematisk at ville beskrive slaveriet v.h.a. beretninger udelukkende skrevet af hvide mænd, selv om disse alle var øjenvidner. Men beretninger fra slaver på de danske øer kendes simpelthen ikke. Trods alt giver teksterne et ganske godt indtryk af slavernes arbejdsforhold, materielle kultur, religion, familieforhold o.s.v.

Kildesamlingen vil givetvis få mange læsere på US Virgin Islands. Og på Arnold Highfields initiativ er man nu ved også at udgive komplette engelske oversættelser af de vigtige ovennævnte danske kilder.

Erik Gøbel